

Uz sākumlapu>Jūsu tiesības>Noziedzīgos nodarījumus cietušie>Kompensācija>Zaudējumu atlīdzības pieprasīšana no likumpārkāpēja Zaudējumu atlīdzības pieprasīšana no likumpārkāpēja

Ungārija

Kā es varu pieprasīt zaudējumu atlīdzināšanu vai citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja tiesas procesā (kriminālprocesā) un kam man jāadresē šis pieteikums?

Kriminālprocesa ietvaros cietušais var celt civilprasību par zaudējumu atlīdzināšanu par jebkādu kaitējumu vai zaudējumiem, kas radušies nozieguma rezultātā, galvenokārt tiesvedības laikā pēc tam, kad ir izvirzīta apsūdzība; šāda prasība var būt par kompensāciju, par kāda priekšmeta restitūciju vai naudas izmaksu. Cietušais var šo prasību celt pirmās instances tiesā ne vēlāk kā tajā procedūras posmā, kurā vispirms var iesaistīties cietušais; tiesa informē cietušo par šādiem procedūras posmiem. Ja cietušais to nedara, vēlāk netiek pieņemts nekāds attaisnojums tam, kādēļ persona nav rīkojusies. Fiziskas personas iesniegtā pieteikumā ir tiesību aktos noteiktie elementi. Tajā ir jānorāda apsūdzētā persona, pret kuru cietušais ceļ civilprasību, skaidri jālūdz tiesai pieņemt spriedumu, it sevišķi norādot pieprasīto summu vai daudzumu, jānorāda tiesības, uz ko balstās civilprasība, fakti, kuri pamato noteiktās tiesības, un sprieduma pieprasījums, kā arī jānorāda izpildes metode un vieta gadījumā, ja tiesa pieņem spriedumu par civilprasības būtību. Turklāt cietušais var norādīt, ka vēlas celt civilprasību pat pirms apsūdzības izvirzīšanas, t. i., pirms kriminālprocesa tiesas posma. Apsūdzības izvirzīšanas gadījumā prokuratūra cietušā ziņojumu nosūta tiesai.

Tiesa pieņem spriedumu par norādītās civilprasības būtību kriminālprocesa ietvaros vai, ja tas nav iespējams tiesību aktos noteikto iemeslu dēļ, nosūta civilprasības apmierināšanai citā likumīgā veidā, kā rezultātā prasību nevar izpildīt kriminālprocesa ietvaros.

Kurā kriminālprocesa posmā man būtu jāiesniedz pieteikums?

Civilprasību var iesniegt pēc apsūdzības izvirzīšanas, taču nolūku celt prasību var arī norādīt pirms apsūdzības izvirzīšanas, proti, izmeklēšanas laikā.

Ko es varu pieteikumā pieprasīt un kā man būtu jāapraksta (jānorāda kopējā summa un/vai jānorāda atsevišķi zaudējumi, zaudēta peļņa un procenti)?

Kriminālprocesa kodeksā ir noteikti civilprasības būtiskie elementi un nav paredzētas nekādas īpašas formālas prasības.

Attiecībā uz būtību, civilprasība var attiekties uz kompensāciju, par kāda priekšmeta restitūciju vai naudas izmaksu. Civilprasībā ir jānorāda apsūdzētā persona, pret kuru tiek celta prasība, un pieteikumā ir skaidri jālūdz tiesai pieņemt spriedumu. Pieteikumā ir jānorāda pieprasītā summa vai daudzums. Šādā pieteikumā saskaņā ar civiltiesībām var arī pieprasīt kompensāciju par kaitējumu cietušās personas ciestajiem zaudējumiem nozieguma tiesā rezultātā. Papildus aktīvu vērtības zudumam zaudējumu atlīdzināšanas prasība var ietvert ieņēmumu un procentu zudumus. Turklāt civilprasībā ir jānorāda tiesības, ko pieprasa cietusī persona, un prasības pamatojums.

Ja civilprasībā nav iepriekš minēto trīs svarīgāko elementu, kas vajadzīgi sprieduma pieņemšanai (apsūdzētās personas norādīšana, skaidrs pieprasījums par spriedumu un pieprasītās tiesības), tiesa tūlīt pēc šo nepilnību atklāšanas nosūta prasību apmierināšanai citā likumīgā veidā.

Arī citu elementu neesība civilprasībā (fakti, kas pamato prasību un pieprasītās tiesības, un norāde par maksājuma metodi un vietu) noved pie tādām pašām sekām, taču tiesa uz prasību atsauksies tikai savā galīgajā lēmumā tā vietā, lai to darītu tūlīt pēc nepilnību atklāšanas.

Vai šādiem pieteikumiem ir īpaša veidlapa?

Tiesību aktos nav paredzēta nekāda pieteikumu veidlapa.

Kādi pierādījumi ir jāiesniedz, lai pamatotu pieteikumu?

Tiesību aktos nav noteikts, kādi pierādījumi ir vajadzīgi, lai pamatotu pieteikumu. Tiesai izskatot un piemērojot civilprasību, lietas dokumenti tiek ņemti vērā *ex officio* neatkarīgi no tā, vai pierādījumus ir iesniegusi cietusī persona vai tie iegūti no cita avota. Pierādījumu pierādīšanas spēks nav noteikts tiesību aktos; kriminālprocesa ietvaros var brīvi izmantot jebkādos tiesību aktos paredzētos pierādījumus.

Tādējādi tiesību aktos nav noteikts, kādi pierādījumi ir jāiesniedz, lai pamatotu civilprasību; tikai noteikts, ka ir obligāti jāapraksta fakti, kas pamato civilprasību.

Vai ar manu pieteikumu ir saistītas kādas tiesas maksas vai citas izmaksas?

Ja cietusī persona ceļ civilprasību kriminālprocesa ietvaros, šajā sakarā ir jāsedz tikai maksa par prasību un pārsūdzību. Tomēr šādos gadījumos cietušajam ir pienākuma prognozēšanas tiesības, kas to atbrīvo no maksas iepriekšējas segšanas.

Parasti maksu aprēķina, pamatojoties uz civilprasības priekšmeta vērtību procesa sākšanas brīdī. Maksa ir 6 % no aprēķina bāzes, bet ne mazāk kā 15 000 HUF un ne vairāk kā 1 500 000 HUF.

Vai varu saņemt juridisko palīdzību pirms tiesvedības un/vai tās laikā? Vai varu to saņemt, ja nedzīvoju valstī, kurā notiek tiesvedība?

Cietušajam ir tiesības no tiesas, prokuratūras un izmeklēšanas veicējas iestādes saņemt informāciju par savām tiesībām un pienākumiem. Ja turklāt ir vajadzīga specializēta juriskonsulta juridiskā palīdzība vai ja ir jāsaņem ieteikums (lūgumraksts, pieteikums, ziņojums, apsūdzības pieteikums utt.), lai uzsāktu procedūru un atlīdzinātu nozieguma radītos zaudējumus vai tiesību pārkāpumu, vai procentus, ko izraisījis noziegums, valsts pēc pieprasījuma nodrošina juriskonsultu vai juridiskos pakalpojumus. Šādu pakalpojumu izmaksas sedz valsts, nevis cietušais, ja cietušā mēneša neto izmantojamais ienākums nepārsniedz minimālo izdienas pensiju un tam nepieder aktīvi vai ja šādu aktīvu izmantošana būtu nesamērīga attiecībā pret ieguvumiem, kurus varētu iegūt ar juridiskajiem pakalpojumiem. Cietušā tiesības nav atkarīgas no valstspiederības vai dzīvesvietas.

Kad krimināltiesā noraidītu vai atteiktos pieņemt lēmumu par manu prasību pret noziedzīgā nodarījuma izdarītāju?

Tiesa atsakās pieņemt lēmumu par civilprasības izpildi kriminālprocesa ietvaros, nosūtot prasību apmierināšanai citā likumīgā veidā tiesību aktos noteiktajos gadījumos, kā izklāstīts iepriekš. Šādos gadījumos cietušā prasību nevar izpildīt kriminālprocesa ietvaros, tikai civilprocesa ietvaros. Tiesa nosūta civilprasību apmierināšanai citā likumīgā veidā gadījumos, kad nav noteikta apsūdzētās personas atbildība saskaņā ar krimināltiesībām vai par nebūtisku noziegumu, jo tiesvedība tika apturēta vai apsūdzētais tika attaisnots. Tas pats notiks, ja civilprasības izpilde ir izslēgta no tiesību aktiem vai ja prasība ir iesniegta par vēlu. Ja ir izdarīts konkrēts noziegums pret nekustamo īpašumu un cietušajam ir nācies uz laiku atstāt īpašumu, kriminālprocesa ietvaros nevar pieņemt lēmumu par vienlaikus celtu civilprasību. Tāpat nav iespējama civilprasības izpilde kriminālprocesa ietvaros, ja civilprocesa tiesības nosaka kādu ierobežojumu. Ja cietušais iesniedz paziņojumu, pamatojoties uz tiesneša vai tiesas diskvalifikāciju, kā noteikts Civilprocesa likumā, bet nav paredzēts Kriminālprocesa likumā, šis apstāklis var būt šāds ierobežojums. Tas pats attiecināms uz situācijām, kad saistībā ar citu darbību, kas balstās uz tiem pašiem faktiem un pamatojumu, ir iestājušās juridiskās sekas saistībā ar prasības celšanu vai ir pieņemts galīgais spriedums, vai kad cietušajam vai apsūdzētajam nav tiesībspējas civilprocesa ietvaros. Civilprasības, kam nav iespējama izpilde tiesā, nevar piemērot arī kriminālprocesa ietvaros. Ja persona, kas ceļ civilprasību, nav cietušais saskaņā ar krimināltiesībām, šī persona nevar savu prasību celt kriminālprocesa ietvaros. Tāpat nav iespējams kriminālprocesa

ietvaros pieņemt lēmumu par izlīgumu, kas starp cietušo un apsūdzēto panākts civilprocesa ietvaros. Turklāt nav iespējams pieņemt lēmumu par civilprasību pēc būtības, ja tas būtiski aizkavētu kriminālprocesu vai ja to liedz kādi citi apstākļi. Tāpat kriminālprocesa ietvaros nav iespējams pieņemt lēmumu par civilprasību, ja tā neatbilst prasībām, tādēļ šādas civilprasības nosūta apmierināšanai tiesā citos likumīgos veidos.

Vai es šādu lēmumu varu pārsūdzēt vai censties iegūt citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus/apmierinājumu?

Ja civilprasība ir nosūtīta apmierināšanai citos likumīgos veidos, lēmums nav pārsūdzams.

Civilprasības apmierināšanu kriminālprocesa ietvaros var atvieglot ar vairākiem citiem kompensācijas veidiem. Visus šādus veidus raksturo tas, ka šādos gadījumos nenotiek cietušā prasības izpilde saskaņā ar civiltiesībām; drīzāk prokuratūra var konkrētos gadījumos pieprasīt apsūdzētajam apmierināt civilprasību ar šīs personas piekrišanu, un šāda izpilde var novest pie vieglāka soda vai kriminālprocesa izbeigšanas. Lēmumu par visiem šādiem pasākumiem pieņem prokuratūra; tomēr cietušajam ir tiesības iesniegt pieteikumu, lūdzot pieņemt šādu lēmumu. Tie ietver tiesvedības apturēšanu, lai īstenotu mediāciju; nosacītu apturēšanu pēc prokurora rīkojuma; vai vienošanos vai izlīgumu starp apsūdzēto un prokuratūru. Tas nenozīmē, ka rezultātā cietušais var panākt savas prasības izpildi ar tiešu valsts rīkojumu, taču apsūdzētajam, iespējams, būs ievērojami lielāka motivācija brīvprātīgi apmierināt cietušā prasību.

Ja tiesa man piešķir zaudējumu atlīdzinājumu, kā es varu nodrošināt, lai noziedzīgā nodarījuma izdarītājs izpilda spriedumu, un kāda palīdzība ir man pieejama, lai to nodrošinātu?

Lai nodrošinātu civilprasību, cietušais var iesniegt pieteikumu par cietušajai personai pienākošos apsūdzētās personas īpašuma vai aktīvu apķīlāšanu piesardzības nolūkā — pat pirms lēmuma par civilprasības pieņemšanu kriminālprocesa ietvaros. Tas ir iespējams pat pirms prasības celšanas, ja cietušais ir paziņojis par savu nolūku celt civilprasību un ja paziņojumā ir ietverti civilprasības formālie elementi. Šādos gadījumos tiesa var pieprasīt apķīlāšanu piesardzības nolūkā; gadījumos, kad nav pieņemami kavējumi, apķīlāšanu uz pagaidu laiku var pieprasīt prokuratūra vai izmeklēšanas veicēja iestāde. Pēc tāda cietušā pieprasījuma, kurš ir iesniedzis izpildes pieteikumu, tiesa izdod izpildes orderi, ja civilprasība ir apstiprināta galīgā lēmumā. Ja izpildu dokumentu vēl nevar izdot, lai apmierinātu prasību, bet cietušā iesniegtais izpildes pieteikums ir saistīts ar risku, ka prasību vēlāk nevarēs izpildīt, tiesa pēc cietušā pieprasījuma var piesardzības nolūkā apķīlāt pieprasītos līdzekļus vai konkrētus priekšmetus.

Lapa atjaunināta: 11/03/2019

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.